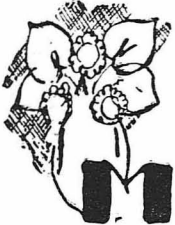

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

ΠΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Γιατί βγάξουμε τα καπέλλα μας. Πώς χαιρετούντοσαν οι πρωτόγενοι άνθρωποι. Τι γράφει ο Σπένσερ. Η γενουκλισία. Η χειραφία εκδηλώσις ειρηνικών διαθέσεων. Πώς χαιρετούσαν οι Ρωμαίοι. Ένα περιεργε έθιμο. Ο χαιρετισμός των νεκρών. Τι επέβαλεν η μεσαιωνική έθιμοτοπία. Η χαιρετιστήριες φράσεις, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΟΛΙΣ συναντηθούν διά η περισσότεροι άνθρωποι, πρώτα-πρώτα θα χαιρετιστούν μεταξύ τους. Βγάξουν το καπέλλο τους, υποχλιτώνται, ανταλλάσσουν χειραφίες ή άζωμη άγκυλιάζονται και φιλιούνται.

Όλες αυτές η εκδηλώσεις δεν μας κάνουν χαριά εντόσοι και τις θεωρούμε σήμερα ως άβλες ένδειξεις άβρότητας και φιλοφρόνησης. Τις παραδεχόμαστε, χωρίς να συλλογιστούμε ποτέ ποιά είναι η προέλευσις και ποιά είναι η πραγματική τους σημασία. Στην άρχή όμως, όλα γενικώς όσα σήμερα είναι για μας ένας άπλος τύπος, είχαν τόν λόγον τους, είχαν μία βαθύτερη έννοια.

Αν θέλομε λοιπόν να βρούμε την άπαιχτή των σημερινών χαιρετισμών μας, πρέπει ν' ανατοξούμε πολλούς αιώνες πίσω, στα πρώτα χρόνια της άνθρωπότητος. Πρέπει να γυρισούμε πίσω ως την εποχή που οι άνθρωποι άλλωτρογόντοσαν μεταξύ τους, να έλθουμε, όταν συναντούσε έναν άλλον, αντίκριξέ στο πρόσωπό του έναν έχθρό. Όταν όμως ο ένας άπ' τους ανθρώπους αυτούς καταλάβαινε την άδωλομία του άπέναντί του άλλου, για να γλυτώσχη από τή χείρα του, άδωλοθύτοσε τόν παράδειγμα των ζώων, γιατί τόν τρόπο που περιγράφει ο μέγας φιλόσοφος Σπένσερ:

Καθίνας μπορεί να παρατηρήσχη, λέει ο Σπένσερ, πώς, όταν ένα μικρό σκύλακι άντικρύσχη έναν πελώριο σκύλο τής Νέας Γής ή κανέναν φοβερό μπουλντόγκ, συναισθανόμενο την άδωλομία του πέφτει άμέσως άνασκέλη με τή πόδια υψωμένα στον άέρα. Έτσι, άντι να άπειλήσχη τόν άλλο σκύλο χυλλίζοντας και δείχνοντας τή δόντια του, όπως θα έκανε άν δεν τού φανόταν κάθι αντίστασις καταδικασμένη εκ των προτέρων εις άποτυχία, παίρνει εκ των προτέρων μόνος του την στάση που θάλαριε άν ό μεγάλος σκύλος τόν νικούσε στην πάλη. Μ' αυτόν τόν τρόπο είναι σαν να λέη: «Είμαι νικημένος και ζητώ τόν οίκτο σου.»

Με τόν ίδιο τρόπο περίπου μπορεί κανείς να φαντασθή και τή συνάντησι δύο πρωτογόνων ανθρώπων. Όταν ο ένας άπ' αυτούς καταλάβαινε την άδωλομία του έπεισε τή γή, εκδηλώνοντας έτσι την ύπαιχτή του.

Αυτό το είδος τόν χαιρετισμό μπόρουμε να συναντήσουμε και σήμερα άζωμη σε μερικους από τους άγριους λαούς.

Έτσι πολλοί από τους ίθαγενεις τόν Άνατολικών Ινδιών πέφτουν στη γή ή γονατίζουν και παίρνοντας τή πόδι του ανθρώπου, τόν όποιον χαιρετούν, τή βάσιον διαδοχικώς στο κεφάλι τους, στο στήθος τους και στα γόνατά τους.

Άλλοτε, και στην Εύρώπη δεν ήταν σπάνιο να πέφτη κανείς χάμω για να χαιρετίσχη έναν άλλον. Με τόν καιρό όμως, ό τρόπος αυτός του χαιρετισμού θεωρήθηκε πολύ δουλοπρεπις και έδωσε τή θεσι τόν σε μία άπομίμησι, να ποιήσε, τόν κινήσων του. Έξαινος δηλαδή που χαιρετούσε, λήγιε τόν κορμό του προς τή έμπρός, άντι να πέση μπροστίου, ή τραβόσε τόν γόνατό του προς τή πίσω, άντι να γονατίσχη. Έτσι δημιουργήθηκε η ύπόκλισι και η φρεβέλισσι.

ΈΣε μου μακριά έξέλιξι σαν την ύπόκλισι έχει και η χειραφία. Ο πρωτόγονος άνθρωπος, όχι μόνον ήθελε ν' αναγνωρίσχη τόν έαυτό του για νικημένον από πριν, όσάκις συναντούσε άλλον άνθρωπο δυνατώτερό του, άλλ' ήθελε και να τόν πείσχη για τις ειρηνικές του διαθέσεις. Προς τόν σκοπό αυτό έπρεπε να τού δώσχη να καταλάβη πως ήταν έντελώς άοπλος. Έτσι λοιπόν δοταύρουν τή χείρα του στο στήθος του, ή έβαζε τόν δεξί του χέρι στο στήθος και σίκονε ψηλά τόν άριστερό. Ψηλά τή χείρα, λένε και σήμερα άζωμη, όταν θέλουν να έξαναγκάσουν κανένα να παραδοθή.

Η πρώτορο έξέλιξις τού χαιρετισμού αυτού είναι η χειραφία που εκδηλώνει όχι μόνον ειρηνικές διαθέσεις, αλλά και φίλια. Και σήμερα άζωμη, όταν θέλομε να δείξουμε σ' έναν άνθρωπο ότι δεν τόν σπει-

ρούμε άξιο τής φίλιας και τής εκτιμήσός μας, άνοούμεθα να τού δώσουμε τή χείρα.

Χαιρετισμός που δείχνει ειρηνικές διαθέσεις είναι και τή βύαλιση τού καπέλλου. Το περιεργό είναι ότι ό χαιρετισμός αυτός δεν είναι και ποτέ παλιός. Κατά τόν δέκατο έβδομο αιώνα η χαιρετούσα αυτή ήταν μία έντελώς καινούρια συνήθεια και ό άσπρηός δικαστής Μιχαήλ Μοσερόφ (1601—1669) σ' ένα έργο του κοροφίδεσε εκείνοσε που τήν έάρμοσαν: «Τι άλλωκοτα κονηματα είναι αυτά, γράφει, με τή κεφάλι, με τή χείρα, με τή πόδια και με όλο τόν κορμό; Για να χαιρετίσχη τσικίζσαι στα δύο σαν σουγιάς!»

Μερικοί ύποστηρίζουν ότι η μόδα αυτή άφωέλιτο στο ότι τήν έποχη εκείνη τή καπέλλα τόν άνδρων ήταν στολισμένα με λαμπρά μαζωρη φτερά και γι' αυτό οι κομηρούμενοι έθωζαν τόν καπέλλο τους για να τή δείξουν καλύτερα. Μά δεν φάνετα καθόλου πιθανή η ύποψη αυτή για τόν δι' άποκαλιόμενος χαιρετισμό, γιατί τόν χρησιμοποιούσαν και άλλοι λαοί, τόν όποιον τή καπέλλα δεν διακρινότουσαν για τήν λαμπρότητά τους. Πολλοί, μάλιστα, βγάξουν και τή παπούτσιά τους ή λύνουν τή σανδάλια τους. Έπίσης οι Ρωμαίοι, όταν χαιρετούσαν, συνήθιζαν ν' άποκαλιώντο τόν κεφάλι τους όταν τή είχαν σκεπασμένο με τήν άκρη τού μανδύου τών η με-καυμά κομπούλα.

Τή βέβαια σχετικώς είναι πως ό χαιρετισμός αυτός είχε έπίσης τήν άρχική τόν άφομή. Όπως, για να δείξουν την ύπαιχτή τους, οι πρωτόγονοι άνθρωποι έφεραν στη γή ή σίκοναν ψηλά τή χείρα τους, έτσι πετούσαν και τή φρεμάτια τους κάτω, τή όποια, σίκωφωνα με μία καλιά συνήθεια, άντχαν τόν νικητή. Με τόν καιρό όμως τόν γίνωσιμα αυτό περιορίστηκε στο ξεσκεπάσιμα τού θωου, τού κεφαλιού ή τόν ποδιών.

Κατά τόν Μεσαίωνα, π. χ., ό κάτοικοι μιας πόλεως που παρεδίθετο στον έχθρό, έπρεπε να παρουσιασθούν άσκεπις και ευπόλιτοι μπροστά στον νικητή. Έπίσης ό ήττημένοι στις κονταρομαζίες έπρεπε να βγάλουν τόν χρόνος τους και να τή ρίξουν μπρός στα πόδια τού νικητού.

Τή περιεργότερο όμως άπ' όλα είναι ότι, κατά τόν Μεσαίωνα στην Γαλλία, ήταν και η κερεις ύποχρεωμένες να άποκαλιώνται μπροστά στους άγροντας και τούς βασιλείς. Άργότερα ό πρόσω αυτός τού χαιρετισμού ένός καλύτερόρο προς τόν άνωτέρο του, έπεξετάθη γενικώς.

Τή άρχαίαση και η ανταλλαγή φιλιματος κατά την συνάντησι δύο ανθρώπων, συνηθίζονταν άλλοτε μόνον μεταξύ πολύ στενών συγγενών. Ο χαιρετισμός αυτός άρχισε να έφαρμοζέται γενικώτερα από τόν δέκατο έβδομο αιώνα και μας ήρθε άπ' τήν Ιταλία.

Όσο για τις φράσεις που μεταχειρίζομαστε στον χαιρετισμό, αυτές είναι πάμπολλες και διαφορετικές σε κάθε χώρα και η περισσότερες έχουν χάσει τήν άρχική τους σημασία. Όσοσο και σ' αυτές άζωμη βοίσουμε ίχνη από τήν πρωτόγονη εποχή, κατά τήν όποιον οι άνθρωποι ήταν έχθροι μεταξύ τους. Όταν ένας Ιάπων χαιρετάει έναν άνωτέρο του, τού λέει: «Είη μου κανείς κακό!» Έπίσης μερικοί ίθαγενεις τής Αυστραλίας λένε για χαιρετισμό τή φράσι:

«Ελθέ έν ειρήνη!...»

Με τήν έπιζωτήσι όμως τού Χριστιανισμού, άντικατεστάθηνον και η άρχαίης χαιρετιστήριες εκφράσεις με άλλες συμφωνήσους προς τόν ανεύμα τής εσχής. Το Ιταλικό «adios» και τή γαλλικό «adieu» σημαίνουν «Υ π α γ ε ρ ο ς τόν Θ ε ο ν». Έπίσης και τή άγγλικό «goodnight» σημαίνει «Ο Θεός μαζί σου».

Μόνον έμεις διατηρήσαμε τόν άρχαίο «χαίρεις», άν κι' αυτό τή έζωμο άντικατεστήσει τώρα με τή «ευεία σου» και τή «καλιήμερα» που είναι πολύ μεταγενέστερα.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Είνε δύσκολο να έξασκριθώ άν γνωρίζουμε καλύτερα τις γεναίκες στο διάστημα που τις άγατούμε ή όταν πάνομε να τις άγατούμε. Οι πιο σταθερο φίλοι είναι οι λιγώτερο διαχωρτικοί στις σχέσεις τόν.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(ΤΟΥ ΣΤΕΚΕΤΤΙ)

Όταν θα ίδης να πέτουνε τόν όσκαρ τή φέλλα και άσπρης να με τόν μύθια μου θέ νόσρης σε (στηρήσις, μιάν άκρη και λίγα εκεί λαυλόσινα θα (στηρήσις, μιάν άκρη) Για τή χρυσά μελλία κόμψι (δύο κρύμα, είν' τής καρδιάς μου τ'άνθη, είν' εκείνα τή τραγουδία που δεν σάωω (γρημμένον, τή λόγια που σου (κρατήσα κρυμένα.